

תאמר הוא אלול ועשירי לכסלו שפסק הגשם, כשם שאתה אומר בחדש השביעי סיון והוא שביעי להפסקה? אי אפשר לומר כן, על כרחך שביעי אי אתה מונה אלא להפסקה, שהרי לא כלו ארבעים יום של ירידת גשמים ומאה וחמשים של תגבורת המים עד אחד בסיון, ואם אתה אומר שביעי לירידה - אין זה סיון, והעשירי אי אפשר למנות אלא לירידה, שאם אתה אומר להפסקה והוא אלול, אי אתה מוצא בראשון באחד לחדש חרבו המים מעל הארץ, שהרי מקץ ארבעים משנראו ראשי ההרים שלח את העורב, ועשרים ואחד יום הוחל בשליחות היונה - הרי ששים יום משנראו ראשי ההרים עד שחרבו פני האדמה. ואם תאמר באלול נראו, נמצא שחרבו במרחשון והוא קורא אותו ראשון, ואין זה אלא תשרי, שהוא ראשון לבריאת עולם, ולרבי יהושע הוא ניסן: **(ו) מקץ ארבעים יום** - משנראו ראשי ההרים: **את חלון התיבה אשר עשה** - לצהר, ולא זה פתח התיבה העשוי לביאה ויציאה:

3. רד"ק בראשית פרק ח

(א) ויזכור - אין שכחה ואין זכרון לפניו יתברך, כי לשון זכרון הוא אחר השכחה, אלא דברה תורה בלשון בני אדם להבין השומעים, וכן "וזכרתי להם ברית ראשונים" (ויקרא כ"ו), "וזכרתי את בריתי יעקב" (שם) והדומים להם. וראה כי די להם לסבול הצער הגדול בתבה, וראה שלא יאריך להם עוד תגבורת המים אלא יחסרו מכאן ואילך כמו שגברו: **ויעבר אלהים רוח על הארץ** - ר"ל על המים שעל פני הארץ העביר רוח, ועמד הרוח בפני המים ולא יכלו להתגבר למעלה ונחו המים מלהתגבר ולעלות, וכן (אסתר ז') "וחמת המלך שככה" - נחה, הפך "אם תעלה חמת המלך" (שמואל ב' י"א), וכאשר היא נחה היא כיורדת, וככה המים כאשר נחו ירדו בטבעם, וזהו "וישכו המים":

4. העמק דבר בראשית פרק ח

(א) ואת כל החיה - יפה פירש הראב"ע שכאן משמעות חיה אשר בו רוח חיים, וכלל בזה העוף והרמש, אבל אם כן יש לפרש "ואת כל הבהמה" - בזכירה בפני עצמה, הן הבהמות "אשר אתו" - שמשמשים אותו, שבשבילו נברא העולם: **(ג) ויחסרו המים** - חשבון שהביא רש"י בשם רבותינו ז"ל שחסר אמה לדי ימים אינו בטבע, וכמו שהקשה הרמב"ן ז"ל שאינו דומה חסרון המים בשעה שהם מרובים כמו שחסרין בשעה שהן מועטין, ולא היה אלא בדרך נס, אלא שהוכיחו זה מהמקראות שלמאי כתיב החשבון אחר שאין מזה שום הוכחה וידיעה איך חסרו, אלא על כרחך נחסר לפי חשבון. **וכבר ביארנו שמה מוכח שהרי אררט היו אז הרים הגבוהים שבעולם, ומה שנמצא כהיום גבוהים מהם זה נעשו בשעת מבול:**

1. בראשית פרק ח

(א) ויזכר אלהים את נח ואת כל החיה ואת כל הבהמה אשר אתו בתבה ויעבר אלהים רוח על הארץ וישכו המים:
(ב) ויסקרו מעינת תהום וארבת השמים ויכלא הגשם מן השמים:
(ג) וישבו המים מעל הארץ הלוך ושוב ויחסרו המים מקצה חמשים ומאת יום:
(ד) ותנח התבה בחדש השביעי בשבעה עשר יום לחדש על הרי אררט:
(ה) והמים היו הלוך וחסור עד החדש העשירי בעשירי באחד לחדש נראו ראשי ההרים:
(ו) ויהי מקץ ארבעים יום ויפתח נח את חלון התיבה אשר עשה:

2. רש"י בראשית פרק ח

(א) ויזכור אלהים - זה השם מדת הדין הוא, ונהפכה למדת רחמים על ידי תפלת הצדיקים, ורשעתן של רשעים הופכת מדת רחמים למדת הדין, שנאמר (בראשית ו ה): "וירא ה' כי רבה רעת האדם וגו' ויאמר ה' אמחה", והוא שם מדת הרחמים: **ויזכור אלהים את נח וגו'** - מה זכר להם לבהמות? זכות שלא השחיתו דרכם קודם לכן, ושלא שמשו בתיבה: **ויעבר אלהים רוח** - רוח תנחומין והנחה עברה לפניו: **על הארץ** - על עסקי הארץ: **וישכו** - כמו (אסתר ב א) "כשוד חמת המלך", לשון הנחת חימה: **(ב) ויסקרו מעינות** - כשנפתחו כתיב (ז יא) "כל מעינות", וכאן אין כתיב 'כל', לפי שנשתיירו מהם אותן שיש בהם צורך לעולם, כגון חמי טבריא וכיוצא בהם: **ויכלא** - וימנע, כמו (תהלים מ יב) "לא תכלא רחמיד", (בראשית כג ו) "לא יכלה ממך": **(ג) מקצה חמשים ומאת יום** - התחילו לחסור, והוא אחד בסיון. כיצד? בעשרים ושבעה בכסלו פסקו הגשמים - הרי שלשה מכסלו, ועשרים ותשעה מטבת - הרי שלושים ושתים, ושבת ואדר וניסן ואייר מאה ושמונה עשר - הרי מאה וחמשים: **(ד) בחדש השביעי** - סיון, והוא שביעי לכסלו שבו פסקו הגשמים: **בשבעה עשר יום** - מכאן אתה למד שהיתה התיבה משוקעת במים אחת עשרה אמה, שהרי כתיב (פסוק ה): "בעשירי באחד לחדש נראו ראשי ההרים", זה אב שהוא עשירי (למרחשון) לירידת גשמים, והם היו גבוהים על ההרים חמש עשרה אמה, וחסרו מיום אחד בסיון עד אחד באב חמש עשרה אמה לששים יום - הרי אמה לארבעה ימים. נמצא שבששה עשר בסיון לא חסרו אלא ארבע אמות, ונחה התיבה ליום המחרת, למדת שהיתה משוקעת אחת עשרה אמה במים שעל ראשי ההרים: **(ה) בעשירי נראו ראשי ההרים** - זה אב, שהוא עשירי למרחשון שהתחיל הגשם. ואם

5. אור החיים בראשית פרק ח

(א) עוד ירצה על זה הדרך "ויזכור אלהים את נח" - גם זכר כל הטורח והעול אשר עליו מהבהמה והחיה וגוי אשר אתו בתיבה וחמל עליו. גם בזה כלל רמז לצרה שמצאתו לנח (תנחומא) מארי אשר הכישו ונסתכן בתיבה לרוב תוספת טרדתו וכו', גם מניעת רפואה למחלתו, נמצאת אומר כי עיקר הזכרון הוא לנח: **ויעבר אלהים רוח וגו'** - הכוונה היא להודיע כי ה' צוה על המים להתגבר כאשר צוה עליהם בששת ימי בראשית (א' כ') "ישרצו המים", כמו כן צוה להם כאן לנהוג בתגבורת. ולזה תמצא שאחר שנמחה כל היקום אמר הכתוב "ויגברו המים" וגו', והוא ללא צורך כי כבר נמחה אפילו גולמי הנבראים. **והטעם הוא כי המים היו עסוקים במצותם אשר גזר עליהם ה'**, ואין להם לדרוש דרשות למנוע התגבורת אחר שנמחה כל היקום, עד שזכר ה' לנח ואז צוה למים להיות נחים מתגבורתם, והוא אומר: **"ויעבר אלהים רוח" חסד ורחמים, ונמתקו גבורות המים:**

6. אגרא דכלה בראשית פרשת נח

(ג) הלוך ושוב - יראה דאשמועינן בתוה"ק איך כל הנבראים אפילו הדוממים משתוקקים לקיים רצון הבורא, כי הנה המים היו מצווים ועושים לעשות רצון הבורא והיו שמחים לעשות רצון קוניהם, **ועתה כשנגמרה המצוה, בדוחק גדול הלכו מעל הארץ, כי היה להם געגועים גדולים על המצוה ההולכת מהם, ובזה ידוקדק "הלוך ושוב", שבדוחק הלכו רק הלוך ושוב, נ"ל.**

7. רמב"ן בראשית פרק ח

(ה) והנראה לדעתי בשוט התיבה, כי היתה מפני היות המים נובעים מן התהומות, והיותם עוד רותחים כדברי רבותינו, כי בעבור כן תלך על פני המים. ואם לא מפני זה היתה נטבעת בכבדותה כי רבים אשר בתוכה, והמאכל והמשקה היה הרבה מאד. וכאשר שככו המים מנביעתם, או מרתיחתם גם כן, וחסרו ברוח, מיד נכנסה התיבה אל תוך המים בכובד משאה ותנח על ההר. ועל דעת המפרשים (הראב"ע והרד"ק), המספר בתגבורת המים חמשים ומאת יום, ומנוח התיבה, וראיית ראשי ההרים, וארבעים יום אחרי כן, **הכל ידענו בדרך הנבואה, כי הכתוב מודיע אותנו כן, אבל נח לא ידע, רק שהרגיש כי נחה התיבה, והמתין לפי דעתו זמן שחשב כי קלו המים:**

8. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף קח ע"ב

אמר רב חנא בר ביזנא: אמר ליה אליעזר לשם רבא, כתיב "למשפחתיהם יצאו מן התבה" - אתון היכן הויתון? אמרו ליה: צער גדול היה לנו בתיבה, בריה שדרכה להאכילה ביום - האכלנוה ביום, שדרכה להאכילה בלילה - האכלנוה בלילה. האי זקיתא, לא הוה ידע אבא מה אכלה. יומא חד הוה יתיב וקא פאלי רמונא, נפל תולעתא מינה - אכלה. מכאן ואילך הוה גביל לה חזרא, כי מתלע - אכלה. אריא - אישתא זינתיה,

דאמר רב: לא בציר משיתא, ולא טפי מתריסר - זינא אישתא. אורשינה, אשכחינה אבא דגני בספנא דתיבותא. אמר ליה: לא בעית מזוני? אמר ליה: חזיתך דהות טרידא, אמינא לא אצערך. אמר ליה: יהא רעוא דלא תמות, שנאמר: "ואמר עם קני אגוע וכחול ארבה ימים".

9. מוסר אביך פרק ב פסקה א

והדבר הפרטי באדם נלמד הוא מהכלל כולו, שלמדנו החסיד רמ"ח לוצאטו ז"ל בפירושו לאד"ר (אדיר במרום דף ז) מענין המבול ותיבת נח, שדומה לו היה האידרא דרשב"י ע"ה, שהתיקונים נתקנו בפנים האידרא, כמו שנתקן העולם כולו ע"י גידול בע"ח והספקת מזונם בתוך התיבה, רק לא היה אפשר להתפשט בעולם מצד שמדת הדין גרמה שיהיה מבול ע"פ כל הארץ, לכלות פשע ולהתם חטאת. **וכמו כן התיקונים הגדולים של מאורות הקדושה לא היה אפשר שיתפשטו בעולם, מפני טפשות לב אנשי העולם ע"י זהמת מעשים רעים ותשוקות דמיוניות, אבל כשישלם העולם יצאו חפשי מהמאסר, וכן כשישלם הגוף יצאו חפשי אותם הכחות.** והנה הקב"ה ברא את האדם בתכמה, והכין בטבעו כחות לתשובה, כיון שהתשובה קדמה לבריאת עולם, ע"כ שולט הוא בנפשו לכנוס אליו כחותיו, אבל הכנוס הזה מורגש בלב בתור עצבון, ובשכל - בלחץ וקצר רוח.

אבל לא זהו התכלית, רק במשך התיקון צריך האדם לנסות כוחותיו אולי יוכל לשלח חפשי ויעבדו עבודת השי"ת ביתר שאת, כי אי אפשר לתלמוד תורה להתרחב ולרדת אל עומק החכמה האמיתית ולעשות טוב וישר בפעולות גדולות כי אם בנפש מלאה אמץ ורוח גבורה ללכת ברחבה, בלתי מאוסרת. והוא ענין שילוח העורב והיונה, שימצא האדם בנפשו דרכים, שיוכל לנסות כחותיו בדבר שלא יהיה חשש הפסד וסכנה, כמו נח ששלח מעופפים שכנפיהם מגינות עליהם ממי המבול, וכשיראה שהקלקול לא נתקן לגמרי יאסוף אותם אל תיבתו, עד שידע כי חרבה פני הארץ, ואז יתישב הרבה עד שימצא בעצמו שמצד כבודו של הקב"ה וקיום תורתו ראוי לו להחפש, וזהו דוגמת מאמר השי"ת לנח: **"צא מן התבה".**

10. צרור המור בראשית פרק ב

ואחר שפרעו חובם רצה השם לחדש העולם כקדם, ולכן "ויזכור אלהים את נח ויעבר אלהים רוח על הארץ", כמו שאמר במעשה בראשית: "וירוח אלהים מרחפת על פני המים", **וכמו שכתוב שם "ויאמר אלהים יהי אור", כן אמר בכאן "ויפתח נח את חלון התיבה"...**